

Зауваження ГЕР

Критерій 1

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

Мета чинної ОП 2020 відповідає місії і стратегії ЗВО, відображає її специфіку в контексті формування у здобувачів базових психологічних компетентностей і формування готовності до здобуття вищої освіти на наступному рівні. Водночас проект ОП 2021 року має узагальнений характер, не відображає її унікальності, про що слушно зауважує і ЕГ.

Мета обох версій ОП недостатньою мірою відображає студентоцентрованість навчання («надати», «підготувати»).

Відомості СО зазначають, що «... ОП орієнтована на підготовку фахівців соціальної роботи для потреб Центрального регіону України», це не може вважатись релевантним спеціальності.

ОП і її проект передбачає відповідність 6 рівню НРК, повинні – п'ятому.

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

Згідно СО, позиція розробників ОП полягає в тому, що тенденції розвитку спеціальності закладені в стандарті ВО та професійних стандартах. Зауважимо, що стандарти фіксують мінімальні вимоги до освіти і підготовки фахівців, а специфіка розвитку спеціальності має бути виявлена і осмислена саме розробниками ОП.

Також, згідно СО, регіональний контекст ОП визначається наступним: «...підготовка молодших бакалаврів з спеціальності 053 Психологія ЗВО в Черкаській області не здійснюється, а попит здобувачів існує», що не може вважатись належним обґрунтуванням.

Зазначимо, що галузевим контекстом ОП є те, що вона реалізується у педагогічному ЗВО, відомостей про його урахування в СО не надано. При цьому, практична підготовка (виробнича практика) відбувається, згідно програми, у закладах середньої освіти, наявний ОК 10 «Психологічна служба в системі освіти», отже про наявність галузевого контексту свідчить сам зміст ОП. Це, на думку ГЕР, і визначає її фокус.

Критерій 2

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

1. ОП містить 24 ПРН, формування яких впродовж короткого циклу підготовки є сумнівним (недостатньо реалістичним).

2. Зауваження до формулювання ПРН:

«ПРН 24. Отримати необхідний педагогічний досвід у роботі з дітьми різного віку та дорослими людьми; вивчати і аналізувати соціально-психологічну ситуацію в колективі» - перша частина не є ПРН, який можна виміряти і співвіднести з певною компетентністю.

ПРН 22, 23, 21, 20, 19 є комплексними, містять більше одного РН, що кореспондуються з різними компетентностями.

3. ПРН 14, 24 – не повною мірою відповідають спеціальності 053 Психологія, меті ОП.

4. Матриці відповідностей ОК і ПРН (на стор. 15 і 20 ОП) не співпадають.

5. Слід звернути увагу на зауваження ЕГ: низка компетентностей/ПРН формуються в межах одного-двох ОК. Це ставить досягнення ПРН в залежність від якості викладання конкретної навчальної дисципліни, суперечить уявленню про комплексність досягнення РН в межах різних ОК.

6. Серед обов'язкових ОК відсутня «Психодіагностика», що ускладнює засвоєння ОК «Експериментальна психологія», та формування психодіагностичних здатностей, передбачених ПРН 6, 7, 19, 20, 21, 22, 23.

7. Серед обов'язкових ОК немає такого, що у відповідності до особливостей ОП («...набуття практичних навичок у різних галузях психології з метою надання професійної допомоги різним категоріям населення»), був би спрямований на формування здатностей надавати психологічну допомогу.

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

Вибір навчальних дисциплін відбувається як «1 з 4», загалом здобувач може обрати 6 ОК обсягом 30 кредитів, що відповідає встановленим вимогам.

Зауваження:

1. З переліку вибіркового ОК, представлених в навчальному плані, ВВ1.1, 1.2, 1.3, 1.4 частково перетинаються за назвою і змістом.

2. Варто дослухатись до ЕГ: вибір ОК з інших ОП обмежується відсутністю єдиного університетського каталогу вибіркового ОК; механізм інформування здобувачів заочної форми навчання про вибір ОК є недостатньо дієвим.

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

Виробнича практика, згідно її програми, відбувається в закладах середньої освіти, що не відповідає меті ОП.

Серед завдань практики – психодіагностичні, які не забезпечені попереднім вивченням відповідної ОК. Окремі теми з психодіагностики у межах інших ОК, ймовірно не можуть створити цілісні передумови для набуття здатностей до цієї діяльності на практиці.

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

ОП не може відповідати професійним стандартам практичного психолога, тому що вони передбачають наявність у фахівців вищої психологічної освіти першого (бакалаврського) рівня. Присвоєння відповідних професійних кваліфікацій випускникам є неможливим.

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Академічна мобільність для здобувачів ОП не передбачена внутрішніми регуляторними актами ЗВО (такі можливості надаються здобувачам наступних рівнів вищої освіти).

Критерій 3

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Можливість зарахування РН, одержаних неформально, згадується у РПНД. Однак формулювання не зовсім зрозуміло: «...студент може розширити та доповнити компетентності, що отримуються в формальному освітньому процесі, а також розвинути додаткові компетентності шляхом визнанням результатів неформальної освіти». Мова, ймовірно, повинна йти про можливість визнання РН на підтвердження компетентностей, зазначених в ОП, а не про «додаткові» компетентності.

Критерій 4

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Методи навчання, подані в робочих навчальних програмах, є загалом студентоцентрованими. Водночас, вони подані без прив'язки до конкретних занять (тем) та ПРН, отже з точки зору здобувача не зрозуміло, як (коли) саме ці методи будуть використовуватись впродовж опанування ОК.

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Викладачі оновлюють зміст ОК, в тому числі на основі власних наукових і навчально-методичних розробок. Водночас, посилання на іноземні наукові джерела є поодинокими, при достатньо об'ємному ОК Іноземна мова (9 кредитів), для здобувачів актуальним є ознайомлення з сучасними тенденціями розвитку світової психології.

Критерій 5

5.1 Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь

Методи підсумкового контролю, по аналогії з методами навчання, подані в робочих навчальних програмах окремим розділом без прив'язки до конкретних тем. Завдання для самостійної роботи представлені, однак вимог до їх виконання і критеріїв оцінювання – немає.

Згідно РПНД, у студентів є можливість одержати максимальну оцінку (А) за дисципліну без проходження підсумкового контролю, обсяг балів за залік (екзамен) – 10. Це робить незрозумілим сенс підсумкового контролю.

5.2 Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)

Згідно даних ЕГ, в ОП 2020 року на вибір здобувачам надано атестаційний екзамен або кваліфікаційну роботу, здобувачі обрали екзамен. В проекті ОП 2021 цей вибір залишено. ГЕР вважає, що здобувачі за ОП мають обмежені можливості щодо написання повноцінної дослідницької кваліфікаційної роботи, адже не вивчають відповідні ОК.

Програма зазначеного екзамену має певні недоліки:

1. До неї включено ОК, які є вибірковими (Психологія масової свідомості, Арт-терапія), що впливає на вибір ОК здобувачами.
2. З програми не зрозуміла процедура проведення екзамену (кількість питань в білеті, критерії оцінювання відповіді, розрахунок підсумкового балу тощо).

3. Питання, наведені у переліку, є теоретичними, що не релевантно ПРН, досягнення яких перевіряється екзаменом (наприклад, ПРН20 «Користуватись спеціальними діагностичними методиками...», ПРН8 «Презентувати результати власних досліджень...» тощо).

5.4 У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

Положення про запобігання та виявлення плагіату прийнято у 2017 році, не охоплює рівня освіти за ОП, не містить актуальних різновидів академічної недоброчесності (наявні: копіювання інформації, перефразування, компіляція), і загалом не відповідає Кодексу академічної доброчесності (передбачає перевірку робіт виключно здобувачів).

У розділі «Критерії оцінювання плагіату в роботах» зазначено, що максимальний збіг з однією роботою не має перевищувати 40% (для типових робіт 50%). Загалом проаналізований документ не передбачає відповідальності за академічну недоброчесність здобувачів та їх наукових керівників, не визначає можливості для експертного оцінювання наукових текстів після перевірки комп'ютерною програмою. Встановлено загальну невідповідність підходів щодо дотримання АД сучасним принципам.

Критерій 6

6.1 Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання

Академічна та професійна кваліфікація НПП в основному відповідає ОК, які вони розроблюють і викладають. Водночас, оцінюючи перспективи розвитку ОП, слід зазначити, що відповідність більшості викладачів обґрунтовується крім наукових статей, тезами доповідей та методичними розробками.

В контексті прийнятих змін до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, тези доповідей на науково-практичних конференціях не будуть розглядатись як релевантні інструменти оцінки відповідності викладач-ОК, отже необхідною є більша публікаційна активність НПП саме в контексті наукових статей.

Критерій 7

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

Наведені у звіті ЕГ посилання на опитування (<https://cutt.ly/fcKR1k0>) не дають змоги переконатись в тому, що потреби і інтереси здобувачів виявляються і враховуються

належним чином. Звіт про результати опитування містить в основному декларативні, узагальнені фрази, не ставить конкретних питань і не пропонує шляхів їх вирішення.

Наприклад, здобувачі найменшою мірою задоволені можливостями для академічної мобільності (3,0 балів), пропонується: «... гарантам ... потрібно звернути увагу на зазначені параметри...».

Більша частина низьких показників (в діапазоні 3-4 балів) не проаналізована взагалі, пропонувальна частина довідки не містить рекомендацій щодо реагування на них (наприклад, щодо недостатньої задоволеності здобувачів ОП можливостями для самопідготовки, забезпеченості ОП навчальною літературою – 3,3 балів).

Критерій 8

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

Здобувачі вищої освіти беруть участь у різноманітних опитуваннях щодо навчання за ОП, щосеместрово проходять процедуру ректорського контролю рівня залишкових знань, через своїх представників беруть участь у обговоренні результатів на вчених радах різного рівня.

Водночас, з наданих на запит ЕГ матеріалів витікає, що здобувачі не залучені до процедур обговорення і перегляду ОП на рівні кафедри, зокрема не беруть участі у її засіданнях. У відомостях СО зазначено, що «... під час зустрічей гаранта освітньої програми відбувається вивчення та обговорення пропозицій, інтересів здобувачів вищої освіти». В підсумку, це означає, що партнерські відносини зі здобувачами щодо перегляду і забезпечення якості функціонування ОП наразі знаходяться на етапі становлення.

Критерій 9

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін

На сайті ЗВО (<https://cutt.ly/TcKUc23>) наведено проєкт ОП 2021 року, гугл-форма для надання пропозицій.

Перелік отриманих пропозицій, відомості щодо їх урахування/відхилення – відсутні (наявні 3 рецензії, але вони стосуються ОП 2020).

Рекомендації ГЕР

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

1. Переглянути мету ОП, визначивши в ній її унікальність.
2. Скоригувати рівень НРК, якому відповідає ОП.
3. Визначити регіональний і галузевий контекст функціонування ОП.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

1. Переглянути перелік ПРН, скоротивши його шляхом об'єднання близьких за змістом. Визначити необхідність ПРН, які формують педагогічні компетентності.
2. Переглянути матриці відповідностей компетентностей/ПРН/ОК, з метою реалістичного охоплення ПРН освітніми компонентами.
3. Передбачити ОК, спрямовані на вивчення психологічної діагностики, основ надання психологічної допомоги.
4. Привести програми і зміст практичної підготовки здобувачів у відповідність до мети ОП.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Внести зміни до внутрішніх регуляторних актів ЗВО щодо академічної мобільності здобувачів на цьому рівні вищої освіти.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

1. Визначити логічні зв'язки між ПРН і методами навчання у межах ОК.
2. Оновлювати зміст ОК з опорою на сучасні вітчизняні та іноземні наукові розробки.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

1. Визначити логічні зв'язки між ПРН і контрольними заходами у межах ОК.
2. Переглянути програму атестаційного екзамену, виключивши з нього вибіркові ОК. Визначити перелік ПРН, які реалістично перевіряються в ході атестаційного екзамену та процедуру їх перевірки.
3. Переглянути і осучаснити внутрішні регуляторні акти, що регулюють питання забезпечення академічної доброчесності усіх учасників освітнього процесу.

Критерій 6. Людські ресурси

Мотивувати НПП до публікації наукових статей, які відповідають змісту ОК, що вони розроблюють і викладають

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Визначити політики реагування на результати опитувань здобувачів щодо їх потреб та інтересів, задоволеності різними формами підтримки у ЗВО

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Визначити політики залучення здобувачів до процедур перегляду ОП та інших процедур забезпечення якості її функціонування на партнерських засадах

Критерій 9. Прозорість та публічність

Оприлюднювати на сайті ЗВО відомості щодо пропозицій, які надійшли до проектів ОП, відомості щодо їх урахування/відхилення.